

ORGANIZACJA DZIAŁALNOŚCI NORMALIZACYJNEJ ZWIĄZANEJ Z OBRONNOŚCIĄ I BEZPIECZEŃSTWEM PAŃSTWA

Henryk Popiel, Bogusław Rogowski

Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie: W artykule zawarto krótką charakterystykę dokumentów prawnych określających zasady organizacji i prowadzenia normalizacji związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa, w szczególności przez służbę normalizacyjną Ministra Obrony Narodowej. Odniesiono się także do możliwości prowadzenia prac normalizacyjnych z tego obszaru przez innych zainteresowanych ministrów. Zaakcentowano również wiodącą rolę Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, jako koordynatora tej działalności, ze szczególnym uwzględnieniem organizowania prac w zakresie opracowywania przez Komitetu Techniczne Polskich Norm z dziedziny „Obronność Wojskowość” oznaczonych symbolem PN-V.

Wstęp

Działalność normalizacyjna¹ związana z obronnością i bezpieczeństwem państwa była prowadzona w Polsce od dawna, jednak pierwsze dokumenty normalizacyjne z nią związane pojawiły się przed II wojną światową. W okresie powojennym działalność ta była nazywana normalizacją wojskową, specjalną lub działalnością związaną z potrzebami obronnymi. Wtedy to powstało wiele dokumentów normalizacyjnych, do których należały:

- 1) Wojskowe Polskie Normy (WPN),
- 2) Wojskowe Branżowe Normy (WBN),
- 3) załączniki specjalne do Polskich Norm i Norm Branżowych.

W dniu 3 kwietnia 1993 roku wprowadzono nową ustawę o normalizacji, która, w wyniku kolejnych nowelizacji, została zastąpiona *Ustawą z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*. Na mocy tej ustawy oraz rozporządzeń wykonawczych określono, że dokumentami normalizacyjnymi dotyczącymi obronności i bezpieczeństwa państwa są:

- 1) Polskie Normy z dziedziny „Obronność Wojskowość” (PN-V);
- 2) Normy Obronne (NO);
- 3) Podręczniki Normalizacji Obronnej (PDNO).

W ślad za ustawą z 3 kwietnia 1993 roku Rada Ministrów wydała w dniu 10 stycznia 1995 zarządzenie, na mocy którego właściwi ministrowie do 31 grudnia

¹ Ustawa z dnia 12 września 2002 o normalizacji art. 2, p. 2 **działalność normalizacyjną** definiuje jako działalność zmierzającą do uzyskania optymalnego, w danych okolicznościach, stopnia uporządkowania w określonym zakresie, poprzez ustalanie postanowień przeznaczonych do powszechnego i wielokrotnego stosowania, dotyczących istniejących lub mogących wystąpić problemów.

1996 r. dokonali przeglądu dotychczas opracowywanych dokumentów normalizacyjnych dotyczących obronności i bezpieczeństwa państwa. W Ministerstwie Obrony Narodowej przeglądem objęto 290 dokumentów opracowanych przez byłe ośrodki normalizacyjne MON. Przegląd został wykonany zgodnie z wytycznymi dotyczącymi trybu przeprowadzania przeglądu dotychczasowych dokumentów normalizacyjnych związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa oraz zasad ich wycofywania bez zastąpienia (unieważniania) lub poprzez zastąpienie Polskimi Normami (PN-V), albo Normami Obronnymi (NO).

Podstawy prawne prowadzenia działalności normalizacyjnej związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa

Podstawę prawną prowadzonej obecnie działalności w tym obszarze stanowią następujące dokumenty:

- 1) **Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz.U. z 2002 r. Nr 169, poz. 1386 z późn. zm.)**. Artykuł 8 wymienionej ustawy zawiera delegację dla normalizacji obronnej. Stwierdza się w nim, że „w celu zapewnienia w obszarze normalizacji ochrony interesów państwa w zakresie obronności i bezpieczeństwa mogą być opracowywane, zatwierdzane i wycofywane przez inne niż Polski Komitet Normalizacyjny jednostki, dokumenty normalizacyjne, w tym Normy Obronne”. W stosunku do Norm Obronnych nie jest wymagane spełnienie wszystkich zasad normalizacji opisanych powyżej. Szczególnie chodzi tutaj o zasadę jawności i powszechnej dostępności, jak również zasadę dobrowolności stosowania. W dalszej części artykuł 8 nakłada na Radę Ministrów obowiązek określenia, w drodze rozporządzenia, w celu zapewnienia w obszarze normalizacji ochrony interesów państwa w zakresie obronności i bezpieczeństwa: sposobu organizacji i prowadzenia przez Polski Komitet Normalizacyjny oraz Ministra Obrony Narodowej i ministra właściwego do spraw wewnętrznych normalizacji związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa; rodzajów dokumentów normalizacyjnych dotyczących obronności i bezpieczeństwa państwa; trybu opracowywania, zatwierdzania i stosowania dokumentów normalizacyjnych związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa, w tym Norm Obronnych, w zakresie, który nie może być ujęty w Polskich Normach; trybu zatwierdzania i wprowadzania do stosowania zagranicznych dokumentów normalizacyjnych dotyczących obronności i bezpieczeństwa państwa.
- 2) **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie działalności normalizacyjnej związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa (Dz.U. z 2002 r. Nr 239, poz. 2038)**. Rozporządzenie określa: sposób organizacji i prowadzenia przez Polski Komitet Normalizacyjny

normalizacji związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa, zadania służb normalizacyjnych, powołanych przez Ministra Obrony Narodowej oraz ministra właściwego do spraw wewnętrznych, rodzaje dokumentów normalizacyjnych związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa PN-V, NO, PDNO. Do opracowywania NO, PDNO i realizacji prac analityczno-badawczych zainteresowani ministrowie mogą powołać, każdy we własnym zakresie, inne organy niż komitety techniczne.

- 3) **Decyzja nr 388/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 października 2011 r. w sprawie powołania i organizacji służby normalizacyjnej oraz określenia zakresu zadań Wojskowego Centrum Normalizacji, Jakości i Kodyfikacji (Dz.Urz. MON Nr 21, poz. 323).** Decyzją tą Minister ON powołał służbę normalizacyjną w resorcie Obrony Narodowej, jej podstawowym elementem jest Wojskowe Centrum Normalizacji Jakości i Kodyfikacji (WCNJK), określił jej strukturę i zadania. WCNJK organizuje i koordynuje działalność służby normalizacyjnej, a także realizację zadań w zakresie badań, certyfikacji i oceny zgodności wyrobów obronnych oraz identyfikacji, klasyfikacji i kodyfikacji tych wyrobów, współdziałając w tym zakresie z komórkami organizacyjnymi Ministerstwa Obrony Narodowej (i jednostkami organizacyjnymi podległymi Ministrowi Obrony Narodowej i przez niego nadzorowanymi, w tym przedsiębiorstwami państwowymi, dla których jest on organem założycielskim), służbą normalizacyjną podległą ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, z Polskim Komitetem Normalizacyjnym, Polskim Centrum Akredytacji oraz Głównym Urzędem Statystycznym, a także z właściwymi strukturami Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, Unii Europejskiej i innych międzynarodowych instytucji w sprawach należących do zakresu działania WCNJK.

Organizacja działalności normalizacyjnej związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa

Głównym celem działalności normalizacyjnej związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa jest uwzględnienie potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa w Polskich Normach (PN) oraz opracowywanie projektów Polskich Norm związanych wyłącznie z tą dziedziną.

W skład Polskiego Komitetu wchodzi obecnie 254 Komitety Techniczne (KT)². Opracowują one Polskie Normy z określonych dziedzin normalizacji przedstawionych w poniższej tabeli:

² Strona internetowa <http://kt.pkn.pl/?pid=kt#177> w wykazie Komitetów Technicznych PKN wykazuje liczbę 314, jednak niektóre numery są pominięte (po rozwiązaniu KT numer nie jest już wykorzystywany).

Dziedziny normalizacji i ich symbole

Symbol dziedziny normalizacji	Dziedzina normalizacji
A	Apropowizacja, gospodarka żywnościowa
B	Budownictwo, materiały budowlane
C	Chemia, przemysł chemiczny
D	Drewno, przemysł drzewny
E	Energetyka, elektrotechnika
F	Finanse, handel, administracja (zarządzanie i organizacja)
G	Górnictwo
H	Hutnictwo
I	Informatyka
J	Technika jądrowa
K	Kolejnictwo
L	Lotnictwo, przemysł lotniczy, komunikacja lotnicza
M	Mechanika, przemysł maszynowy
N	Nauka, oświata, kultura, dokumentacja, poligrafia
O	Opakowanie, obuwie
P	Papier, przemysł włókienniczy, papierniczy, garbarski
R	Rolnictwo, leśnictwo
S	Samochody, przemysł samochodowy, transport drogowy
T	Telekomunikacja, elektronika, usługi pocztowe
V	Obronność, wojskowość
W	Komunikacja wodna, przemysł stoczniowy, żegluga
Z	Zdrowotność, ochrona zdrowia i środowiska, przedmioty z dziedziny higieny potrzeb sanitarnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: www.pkn.pl

Ponadto do działalności powołano cztery komitety zadaniowe i szesnaście rad sektorowych.

Z uwagi na znaczny obszar, który zajmuje problematyka związana z obronnością i bezpieczeństwem państwa w całości działalności PKN, wydzielono w Polskich Normach dziedzinę normalizacji pod nazwą „Obronność, wojskowość”, którą oznaczono literą „V” (znajduje ona swoje odniesienie w numeracji normy jako PN-V). Normy z tej dziedziny normalizacji opracowywane są w Komitetach Technicznych, które zostały powołane z inicjatywy ministrów Obrony Narodowej oraz Ministra Gospodarki (poprzednio Przemysłu i Handlu) na ogólnych zasadach. Sekretariaty

tych Komitetów umiejscawiane są w jednostkach organizacyjnych wskazanych przez tych ministrów. Dotychczas powołane zostały dwa takie Komitety:

- 1) na wniosek Ministra Obrony Narodowej – Komitet Techniczny Nr 176 *ds. Techniki Wojskowej i Zaopatrzenia* z sekretariatem w Wojskowym Centrum Normalizacji, Jakości i Kodyfikacji;
- 2) na wniosek ówczesnego Ministra Przemysłu i Handlu – Komitet Techniczny Nr 177 *ds. Projektowania i Produkcji Uzbrojenia i Sprzętu Wojskowego* z sekretariatem w Instytucie Lotnictwa.

Komitety te, w porównaniu do innych KT, obejmują swoim działaniem bardzo szeroki wachlarz zagadnień, od uzbrojenia raketowo-artyleryjskiego, poprzez sprzęt pancerny, radiotechniczny, lotnictwo, technikę morską, do środków technicznych i materiałów służb logistycznych, dlatego też wydzielono w nich podkomitety tematyczne zajmujące się określoną problematyką.

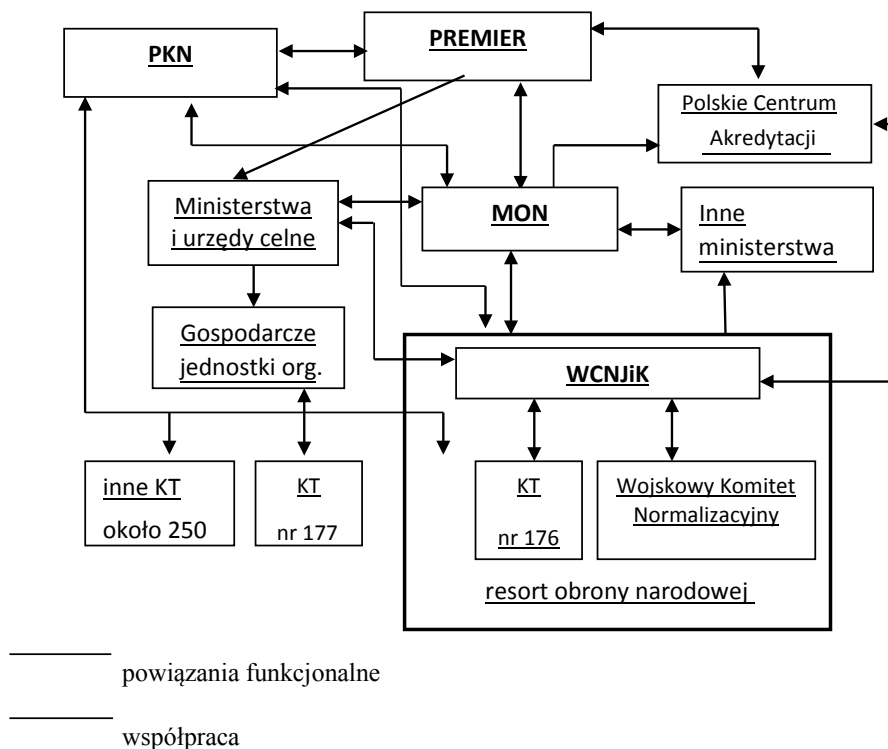
W KT Nr 176 *ds. Techniki Wojskowej i Zaopatrzenia* działa osiem podkomitetów tematycznych:

- 1) Podkomitet Nr 1 *ds. uzbrojenia raketowo-artyleryjskiego, broni bliskiego zasięgu oraz metrologicznego zabezpieczenia uzbrojenia i sprzętu wojskowego.*
- 2) Podkomitet Nr 2 *ds. sprzętu pancernego i wojskowego sprzętu samochodowego oraz w zakresie ochrony sprzętu technicznego przed korozją i starzeniem.*
- 3) Podkomitet Nr 3 *ds. środków uzbrojenia i wyposażenia inżynierskiego.*
- 4) Podkomitet Nr 4 *ds. sprzętu i środków ochrony przeciwchemicznej.*
- 5) Podkomitet Nr 5 *ds. sprzętu radiotechnicznego, środków łączności, specjalnych urzędzeń elektrotechnicznych, techniki świetlnej oraz systemów i środków informatyki.*
- 6) Podkomitet Nr 6 *ds. uzbrojenia i sprzętu lotnictwa wojskowego.*
- 7) Podkomitet Nr 7 *ds. techniki i zaopatrzenia mundurowego oraz materiałów pędnych i smarów.*
- 8) Podkomitet Nr 8 *ds. uzbrojenia i sprzętu Marynarki Wojennej.*

W KT Nr 177 *ds. Projektowania i Produkcji Uzbrojenia i Sprzętu Wojskowego* z utworzonych pięciu podkomitetów tematycznych aktualnie działają dwa podkomitety:

- 1) Podkomitet Nr 1 *ds. techniki lotniczej.*
- 2) Podkomitet Nr 2 *ds. techniki morskiej.*

Komitety Techniczne Nr 176 i 177 opracowują projekty norm w oparciu o dokumenty metodyczne obowiązujące w Polskim Komitecie Normalizacyjnym. Mają w tym zakresie takie same obowiązki i uprawnienia jak pozostałe KT wchodzące w skład PKN. Komitety te współpracują ze sobą, zachodzą również związki personalne pomiędzy jej członkami (tzn. niejednokrotnie członkowie jednego Komitetu lub Podkomitetu są jednocześnie członkami drugiego). Dotychczas na wniosek KT Nr 176 oraz KT Nr 177 PKN ustanowił **231 Polskich Norm z dziedziny Obronność–Wojskowość** (PN-V), z czego na dzień 11.06.2013 r. aktualnych jest 196 PN-V.

Rys. 1. Schemat działalności normalizacyjnej związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa

Oprócz wymienionych powyżej KT 176 i 177 normy z obszaru bezpieczeństwa mogą opracowywać:

1) **KT 52 ds. Systemów Alarmowych Włamania i Napadu**

Zakres tematyczny: zagadnienia ochrony technicznej osób, mienia ruchomego, obiektów nieruchomych oraz środków transportu – w tym zdalna kontrola poprawności sygnalizacji i kierowania ruchem oraz wybrane zagadnienia ochrony środowiska.

Zakres współpracy krajowej na etapie programowania prac i opiniowania dokumentów: Ministerstwo Gospodarki.

Umiejscowienie sekretariatu: Polski Komitet Normalizacyjny – Wydział Prac Normalizacyjnych – Sektor ds. Obronności i Bezpieczeństwa Powszechnego, Warszawa, ul. Świętokrzyska 14 B.

2) **KT 244 ds. Sprzętu, Środków i Urządzeń Ratowniczo-Gaśniczych**

Zakres tematyczny: podręczny sprzęt gaśniczy, środki gaśnicze, sprzęt straży pożarnej i stałe urządzenia gaśnicze (instalacje w obiektach).

Zakres współpracy krajowej na etapie programowania prac i opiniowania dokumentów: Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.
Umiejscowienie sekretariatu: Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Przeciwpożarowej im. Józefa Tuliszkowskiego – Państwowy Instytut Badawczy – Józefów, ul. Nadwiślańska 213.

3) **KT 264 ds. Systemów Sygnalizacji Pożarowej**

Zakres tematyczny: wykrywanie pożaru, sygnalizacja i alarmowanie, transmisja sygnałów, terminologia, symbole graficzne stosowane w projektach systemów sygnalizacji pożarowej.

Zakres współpracy krajowej na etapie programowania prac i opiniowania dokumentów: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Umiejscowienie sekretariatu: Komitet Normalizacyjny – Wydział Prac Normalizacyjnych – Sektor ds. Obronności i Bezpieczeństwa Powszechnego, Warszawa, ul. Świętokrzyska 14 B.

4) **KT 273 ds. Mechanicznych Urządzeń Zabezpieczających**

Zakres tematyczny: mechaniczne urządzenia zabezpieczające mienie.

Zakres współpracy krajowej na etapie programowania prac i opiniowania dokumentów: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Narodowy Bank Polski, Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A., Związek Banków Polskich.

Umiejscowienie sekretariatu: Instytut Mechaniki Precyzyjnej, Warszawa, ul. Duchnicka 3.

5) **KT 306 ds. Bezpieczeństwa Powszechnego i Ochrony Ludności**

Zakres tematyczny: zintegrowane zarządzanie granicami, infrastruktura krytyczna (budynki, cywilna infrastruktura inżynierska, bezpieczeństwo zasilania w wodę, zasilania w energię), ochrona i obrona przed BMR, ochrona obywateli przed zjawiskami groźnymi dla życia i zdrowia lub powodującymi straty materialne oraz minimalizowanie ich skutków, przeciwdziałanie terroryzmowi, bezpieczeństwo łańcucha dostaw, zmniejszenie ryzyka popełniania przestępstw z wykorzystaniem produktów i usług, służby ratunkowe, likwidacja skutków użycia BMR i wystąpienia naturalnych kataklizmów.

Zakres współpracy krajowej na etapie programowania prac i opiniowania dokumentów: Centralny Zarząd Służby Więziennej, Krajowa Izba Gospodarcza, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Infrastruktury, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Środowiska, Naczelna Organizacja Techniczna – Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych, Rządowe Centrum Bezpieczeństwa.

Umiejscowienie sekretariatu: Polski Komitet Normalizacyjny – Wydział Prac Normalizacyjnych – Sektor ds. Obronności i Bezpieczeństwa Powszechnego, Warszawa, ul. Świętokrzyska 14 B.

Prace normalizacyjne dotyczące wpływu na obronność i bezpieczeństwo powszechne oraz ochrony ludności i jej mienia oraz mające na nie wpływ, prowadzone w komitetach technicznych innych sektorów:

LOGISTYKA, TRANSPORT I PAKOWANIE:

1. KT 18 ds. Statków i Techniki Morskiej – *w zakresie bezpieczeństwa łańcucha dostaw.*
2. KT 19 ds. Lotnictwa i Kosmonautyki – *w zakresie lotnictwa wojskowego.*

HUTNICTWO:

1. KT 225 ds. Lekkich Metali Nieżelaznych – *w zakresie materiałów metalowych dla lotnictwa wojskowego.*
2. KT 165 ds. Spawania i Procesów Pokrewnych – *w zakresie materiałów metalowych dla lotnictwa wojskowego.*

TECHNIKI INFORMACYJNE I KOMUNIKACJA:

1. KT 104 ds. Kompatybilności Elektromagnetycznej – *w zakresie wyposażenia projektowanego dla celów wojskowych.*
2. KT 182 ds. Ochrony Informacji w Systemach Teleinformatycznych – *w zakresie mechanizmów zarządzania tożsamością, zapewnienia prywatności oraz bezpieczeństwa i technik biometrycznych.*
3. KT 309 ds. Biometrii – *w zakresie interoperacyjności i wymiany danych przy użyciu technik biometrycznych.*

BUDOWNICTWO I KONSTRUKCJE BUDOWLANE:

1. KT 278 ds. Wodociągów i Kanalizacji – *w zakresie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę pitną.*
2. KT 232 ds. Zasad Sporządzania Dokumentacji Projektowej w Budownictwie – *w zakresie zapobiegania przestępczości przez planowanie przestrzenne i projektowanie budowli;*

a także przez powołany 30 marca 2012 r. KOMITET ZADANIOWY:

1. **KZ 501 Usługi w zakresie systemów bezpieczeństwa pożarowego i alarmowych systemów zabezpieczeń**

Zakres tematyczny: jakość usług dostarczanych przez firmy i kompetencje ich personelu zaangażowanego w planowanie i projektowanie, planowanie, instalowanie, odbiór i przekazanie oraz utrzymanie i naprawę systemów bezpieczeństwa pożarowego i alarmowych systemów zabezpieczeń, obejmujących systemy wykrywania pożaru, gaszenia pożaru, dźwiękowe systemy ostrzegawcze, alarmowe systemy sygnalizacji włamania i napadu, kontroli dostępu, systemy CCTV, systemy osobiste, odprowadzania dymu i ognia/ciepła, transmisji alarmu, systemy kontroli wyposażenia wykorzystywanego do ewakuacji i na drogach ewakuacyjnych oraz systemy stanowiące kombinację ww. systemów.

Zakończenie

Na podstawie analizy istniejących podstaw prawnych regulujących zasady organizacji i prowadzenia działalności normalizacyjnej związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa można stwierdzić, że są one wystarczające, aby taką działalność zainteresowani ministrowie prowadzili skutecznie, przy koordynacji Polskiego Komitetu Normalizacyjnego na szczeblu krajowym. Szczególny obszar tej działalności na szczeblu resortu obrony narodowej można realizować w pełnym zakresie, w oparciu o istniejące struktury Komitetu Technicznego Nr 176 ds. techniki wojskowej i zaopatrzenia – w obszarze normalizacji materiałowo-technicznej ze sfery eksploatacji uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Zadania w zakresie projektowania i produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego realizować można częściowo poprzez Komitet Techniczny Nr 177 ds. projektowania i produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego działający przy ministrze właściwym ds. gospodarki. Struktury powyższe, wzbogacone przez inne Komitety Techniczne Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, tworzą spójny system gwarantujący zabezpieczenie potrzeb normalizacyjnych na szczeblu krajowym, ale także i w wymiarze europejskim w wybranych obszarach istotnych z punktu widzenia bezpieczeństwa powszechnego. Wiodąca rola w programowaniu prac normalizacyjnych z obszaru obronności i bezpieczeństwa i ich lokowanie we właściwych Komitetach do opracowania, zwłaszcza w postaci PN-V, należy jednak do osób funkcyjnych właściwych resortów, odpowiedzialnych za realizację poszczególnych obszarów normalizacyjnych. Wydaje się, że służba normalizacyjna Ministra Obrony Narodowej, jej organizacja i struktury merytoryczne mogą być wzorem, zwłaszcza dla Ministra właściwego ds. Spraw Wewnętrznych oraz gospodarki, skutecznej realizacji zadań z tego jakże istotnego dla zapewnienia bezpieczeństwa państwa obszaru normalizacyjnego.

LITERATURA:

1. *Ustawa z dnia 12.09.2002 r. o normalizacji* oraz akty i dokumenty wykonawcze do ustawy.
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie działalności normalizacyjnej związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa (Dz.U. Nr 239, poz. 2038).
3. <http://www.wcnjk.wp.mil.pl/pl/13.html> - zakładka „normalizacja” – 15.06.2013 r.
4. <http://www.pkn.pl/obronnosc-i-bezpieczenstwo-powszechno-0> – 17.06.2013 r.
5. <http://kt.pkn.pl/?pid=kt#177> – 18.06.2013 r.

ORGANIZATION OF THE STANDARDIZATION ACTIVITY RELATED TO NATIONAL SECURITY AND DEFENSE

Abstract: The paper includes short description of legal documents establishing the principles of organization and conducting standardization activity connected with national defense and security, particularly by the Minister of National Defense or other related ministries. The leading role of Polish Standardization committees has been highlighted as a coordinator of the activity taking into account drawing up the Polish Standards by Technical Committees in the area Defense Military activity signed by the symbol PN-V.